

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ, ОБЛІКУ ТА АУДИТУ
Кафедра іноземних мов

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до виконання практичних завдань

за темою: «Складні випадки слововживання у професійному мовленні»

з дисципліни

«Українська мова (за професійним спрямуванням)»

для студентів 1-го курсу денної та заочно-дистанційної форм навчання

спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,

071 «Облік і оподаткування», 051 «Економіка»

073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування»

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань за темою: «Складні випадки слововживання у професійному мовленні» для студентів 1-го курсу денної та заочно-дистанційної форм навчання спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування», 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування». Уклад. З.Д. Варавкіна – К.: НАСОНА, 2021, - 30 с.

За редакцією М.М. Горюнової – завідувача кафедри іноземних мов, кандидата філологічних наук, доцента

Рецензенти: Т.Д. Савенко, канд. філол. наук, доцент, НАСОНА
О.Ф. Загородня, канд. філол. наук, НАСОНА

Розглянуто і схвалено
на засіданні кафедри іноземних мов,
протокол № 9 від «22» січня 2021 р.

Схвалено Вченою радою
фінансово-економічного факультету,
протокол № 6 від «25» січня 2021 р.

Методичні рекомендації до виконання практичних завдань за темою: «Складні випадки слововживання у професійному мовленні» укладено відповідно до Робочої навчальної програми.

Виконання усіх типів практичних завдань активізуватиме розумову діяльність студентів, сприятиме виробленню умінь та навичок аналізу явищ мови та свідомому засвоєнню українського професійного мовлення.

Зміст

Передмова	4
Попередити лексичні помилки (тавтологія, плеоназм, багатослів'я, росіянізми).....	5
Складні випадки керування	10
Синоніми та пароніми у професійному мовленні.....	12
Позначення часу в українській мові.....	17
Функціонування прийменників у професійному мовленні.....	19
Додатки	23
Рекомендована література.....	29
Список використаної літератури.....	30

Передмова

Методичні рекомендації призначено для студентів 1-го курсу економічного навчального закладу, які за навчальним планом опрацьовують дисципліну «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Матеріал у методичних рекомендаціях підібрано відповідно до Робочої навчальної програми курсу, мета якого – підготувати студентів до свідомого, осмисленого засвоєння українського професійного мовлення, до оволодіння системою загальнонаукових, економічних термінів та практичного аналізу конкретних явищ мови. Реалізувати цю мету допоможуть теоретичний матеріал і практичні завдання за темою «Складні випадки слововживання у професійному мовленні», застосування яких становить певну трудність у фаховому мовленні.

Аналіз усного й писемного мовлення студентів свідчить про наявність помилок, значну частину яких становлять лексичні. Не тільки для студентів, а й для будь-яких носіїв української мови, складним є правильне використання лексичних норм. Адже мовці постійно стикаються з проблемою вибору точного, влучного, правильного слова, яке дозволить позбутися штампів і розкриє синонімічне багатство української мови.

У методичних рекомендаціях розглядаються складні випадки українського слововживання. Подано стислі поради, які саме слова чи словосполучення найдоцільніше вживати для передачі потрібного змісту, зроблено певні застереження щодо неправильного або невдалого використання слів у тих або інших значеннях.

Підібраний матеріал для практичних завдань допоможе запобігти помилковому слововживанню, перебороти лексичну розбіжність у визначенні однакових понять. Також пропонується розглянути завдання на усунення мовленнєвих недоліків завдяки редагуванню текстів. Їх виконання сприятиме засвоєнню знань, розвитку активності студентів, піднесенню рівня їх мовленнєвої культури.

Доречними є додатки. Саме вони стануть у нагоді в професійному та науковому спілкуванні майбутніх економістів і особливо допоможуть російськомовній частині студентів, які хочуть досконало знати мову своєї держави.

Щоб вільно володіти професійною українською мовою, насамперед потрібно:

- засвоїти норми нової редакції «Українського правопису» і керуватися ними у мовленні;
- дотримуватися норм літературної мови;
- активно підбирати необхідне слово із синонімічного ряду;
- розмежовувати пароніми;
- володіти синтаксичною структурою мови;
- уміти чітко висловити свою думку.

ПОПЕРЕДИТИ ЛЕКСИЧНІ ПОМИЛКИ

До типових лексичних помилок у професійних текстах належать такі:

1. Стилiстично немотивована **тавтологія** – повтор слова, спiльнокоренових слiв в одному або сусiдніх реченнях. (*Студентам доручили прибрати студентське подвiр'я.*)

2. Стилiстично немотивований **плеоназм** – вираз, у якому є близькозначні, хоч і рiзні за звучанням слова, одне з яких зайве. (Кожному гостевi нашого закладу подарували *пам'ятний сувенiр.*) Приклади плеоназму:

вiльна вакансія – у словi *вакансія* вже є значення «вiльний»; *вакансія* – «вiльне мiсце, посада»;

близькi контакти – у словi *контакт* є значення «дотичнiсть, зв'язок», якi дублюють слово *близькi*; контакти не можуть бути далекими;

корективи та поправки – значенням слова *корективи* є «поправка, часткове виправлення чи змiна»;

остаточний результат – у словi *результат* мiститься значення «закiнчення чогось», тому варто прибрати слово *остаточний*, яке також мiстить значення *кiнець, пiдсумок*;

перша прем'єра – слово *прем'єра* означає «перший показ театральної вистави», отже, слово *перша* зайве;

прейскурант цiн – слово *прейскурант* означає «поточнi цiни, перелiк цiн», отже, має в собi значення «цiна»;

справжнi факти – слово *факти* має значення «справжнi, невигаданi подiї, явища, якi сприймаються не процесуально», тобто слово *справжнi* зайве;

творчi iдеї – слово *iдея* мiстить елемент значення «творчiсть», iдеї не можуть бути нетворчими;

хронометраж часу – слово *хронометраж* означає «вимiрювання часу», тому слово *час* зайве; а також слово *час* зайве у словосполуцi *перiод часу*.

3. Стилiстично немотивоване **багатослiв'я** – уживання зайвих слiв. (Навчальний рiк закiнчився у *травнi мiсяцi.*) Багатослiв'я – явище, близьке до плеоназму й тавтологiї, сутнiсть якого полягає у використаннi зайвих слiв у писемному мовленнi, що не додають до висловлення нiякої нової iнформацiї. (Письменник написав найкращi *свої твори* у молодi роки. (а чий ж твори вiн ще може написати?))

4. Уживання слiв, не властивих лiтературнiй українськiй мовi - **росiянiзми**. (Треба *приймати* участь у рiзних *мiроприємствах* (*брати участь у заходах*)).

5. Уживання слів у невластивому значенні. (Я *рахую*, що це *вірне* рішення (*вважаю*, *правильне*). Викладач студентам *задав ряд* запитань (*поставив, низку*)). Оскільки такі лексичні помилки трапляються найчастіше, наводимо добірку пояснень до них.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

ВІРНИЙ, ПРАВИЛЬНИЙ

НЕПРАВИЛЬНО: Це не завжди є стовідсотково *вірним* рішенням.

**Вірний* уживається в значенні «відданий, надійний, незрадливий, стійкий у своїх почуттях і поглядах» - *вірна* дружина, *вірно* кохати, *вірний* друг.

РЕКОМЕНДУЄМО: *правильне рішення, належне рішення, адекватне рішення, правильний шлях, правильне твердження, істинне твердження.*

ВВАЖАТИ/УВАЖАТИ, РАХУВАТИ

НЕПРАВИЛЬНО: На жаль, те, що одна людина сприймає як зло, інша може *рахувати* добром.

**Рахувати* вживається тільки в прямому значенні - «називати числа в послідовному порядку»: *рахувати* хвилини, *рахувати* гроші. *Уважати/вважати* має значення «мати свою думку; давати якусь оцінку»: Я *вважаю*, що так чинити не можна.

РЕКОМЕНДУЄМО: я *вважаю*, мені *здається*, *переконаний, упевнений*.

ВІДНОСИТИСЯ, СТАВИТИСЯ

НЕПРАВИЛЬНО: Хіба погано, коли люди *відносяться* один до одного з повагою та співчуттям. Пам'ятаю такі слова: «*Відносься* до людей так, як ти хочеш, щоб *відносилися* до тебе».

**Ставитися* – виявляти певне ставлення до кого-, чого-небудь, оцінювати, виявляти своє почуття щодо когось, чогось, симпатію, антипатію. Уживання дієслів *відноситися* в цьому значенні не властиве українській мові.

РЕКОМЕНДУЄМО: *ставитися добре, як до друга, доброзичливо.*

ВДАЧА, УДАЧА

НЕПРАВИЛЬНО: Я, звичайно, погоджуюся з тим, що *вдача* повинна бути лише на боці чесності і справедливості.

*Чергування *у/в* в окремих випадках спричиняє зміну лексичного значення, що унеможливує використання слів в однакових контекстах.

РЕКОМЕНДУЄМО: *вдача* – натура, норов, характер; *удача* – успіх, фортуна; позитивний результат чого-небудь.

ДАНИЙ –ЦЕЙ, ТАКИЙ

НЕПРАВИЛЬНО: На *даний час* наш світ і наше життя побудоване з багатьох взлетів і падінь. У *даному* випадку все змінилося.

**Даний* – це дієприкметник, утворений від дієслова *дати*. Виникає запитання: Хто той час дав? Хто дав випадок (доручення, завдання)? Змінюємо словосполучки у *даний час* на - *нині, тепер*, у *даній справі*, у *даній роботі* на - у *цій* справі, у *цій* роботі; на *даному підприємстві*–на *цьому* підприємстві, у *даному* разі – у *цьому* разі. *Дані, дано* використовують доречно математики (*дано: x=50, дані* комп'ютера).

РЕКОМЕНДУЄМО: *на цей момент, на сьогодні, у такому разі, у цьому прикладі, ця ситуація.*

ПРИВОДИТИ, ПРИЗВОДИТИ

НЕПРАВИЛЬНО: Непорозуміння між людьми різних національностей *приводить* до світових конфліктів. Тривала робота *привела* до того, що науковець створив цілу теорію.

*Слово *приводити* вживаємо в таких значеннях: *приводити* до хати, жадоба знань *привела* до ВНЗ, *приводити* в належний вигляд, *привести* в рух, *привести* до рівноваги. Коли ж йдеться про негативний наслідок, тоді послуговуємося дієсловом *призводити*: це *призвело* до ДТП.

РЕКОМЕНДУЄМО: *приводить* до позитивних результатів, *призводить* до негативних наслідків.

Завдання 1. Визначіть, у яких реченнях використано багатослів'я, плеоназм, росіянізми та уживання слів у невластивому їм значенні.

1. Молодий юнак займається спортом. 2. У власній кіноповісті «Зачарована Десна» Олександр Довженко показав складне і в той самий час прекрасне дитинство. 3. На сьогодні креативна творчість вітається у фірмах, тому що вони хочуть отримати великі прибутки. 4. Привели до біди та й поховались. 5. Наша сучасна модерна цивілізація звикла до всіх вигод і комфорту. 6. На протязі всього періоду життя хлопець намагався боротися зі злом. 7. Хочу привести приклад з власного життя. 8. У кожної людини є чимало потенціальних можливостей для досягнення успіхів у житті. 9. У той же самий час багато людей не вважають потрібним допомогати іншим, бо ті можуть бути невдячні. 10. Дане захворювання розповсюджується дуже швидко. 11. Підкорювати вершини заради свого власного успіху. 12. Особисто на мою думку. 13. Хто мені скаже? 14. Потрібно мати неабияку силу, щоб обрати вірний шлях. 15. Сьогодні він повністю загубив силу. 16. У цьому творі автор висміює скупість, жадність до збагачення. 17. Сьогодні мова йдеться про відмінників нашої Академії. 18. Які частини мови у нас є змінними? 19. Про що це для нас свідчить?

Завдання 2. Зредагуйте речення , усунувши невиправдані повтори (тавтологію) та вживання зайвих слів .

Квіти вражали барвистістю веселкових барв. У складі складного речення студенти неправильно розставили розділові знаки . Нам усім потрібно краще працювати , щоб покращити наше життя. Осінній день осені. Святкове свято. Письменник відтворив у своїх творах творчий геній людини. У ВНЗ на посаду бухгалтера була вільна вакансія. Промовець промовляв слова урочисто і зрозуміло. У своїй автобіографії Т. Шевченко описує своє життя. Ми пам'ятаємо і не забуваємо ваші поради. Це місто є одним із найзеленіших міст світу.

Завдання 3. До неправильних форм доберіть правильні, за потреби користуючись довідкою. Вивчіть правильні форми словосполук.

Відношення до нього, цікаве міроприємство, повістка дня, відміна закону, відкрити очі , перевернути сторінку, тратити час даремно, заставляти вчитися, втратити свідомість, мова йдеться, загубити силу , прийшло в голову , прийняти належні міри, день відчинених дверей, рахуйтеся з думкою людей, поступило в продаж, співставити факти, поговорити по душах, думки співпадають, посміхаюча жінка, толковий студент, мені повезло.

Довідка: порядок денний, думки збігаються, мені пощастило (поталанило), поговорити щиро (відверто); жінка , яка посміхається; надійшло в продаж, зіставити факти, враховуйте думку людей (зважайте на думку людей), втратити силу (знесилитися), вжити належних заходів, день відкритих дверей, ставлення до нього, змушувати (примушувати) вчитися, цікавий захід, скасування закону, розплющити очі, перегорнути сторінку, гаяти (марнувати) час, знепритомніти, мова йде, спало на думку, тямущий (розумний) студент.

Завдання 4. Зі слів, поданих у дужках, виберіть те, яке є найдоцільнішим у конкретному реченні.

1. Голова (відчинив, відкрив, розкрив) чергове засідання профспілкових зборів. 2. Сьогодні по телебаченню виступатиме (нинішній, чинний, діючий, теперішній, існуючий) міністр культури і туризму України. 3. Я (рахую, вважаю, гадаю), що проект заходів з нагоди Дня міста затвердять. 4. Зазначену суму треба (перерахувати, перевести, переказати, передати) на наш розрахунковий рахунок Академії. 5. У цих документах ((зустрічаються, трапляються, попадаються) грубі граматичні помилки. 6. (Уздовж, на

протязі, протягом, упродовж) усієї подорожі нас жодного разу не потурбували. 7. На адресу Академії (прийшло, поступило, надійшло, прибуло) термінове повідомлення.

8. Господиня (зробила, приготувала) нам каву. 9. Ця виставка (збагатила, розширила) наш кругозір. 10. Його (наглий, несподіваний, раптовий) від'їзд збентежив усіх.

Завдання 5. Запам'ятайте переклад термінів. Із п'ятьма складіть по реченню.

Конвертируемый рубль - *конвертований карбованець*; кризисная ситуация в экономике - *кризова ситуація в економіці*; капиталовложения – *капіталовкладення*; хозрасчет – *госпрозрахунок*; конкурентоспособный – *конкурентоспроможний, конкурентоздатний*; регулируемые рыночные отношения - *регульовані ринкові відносини*; потребительский рынок - *споживчий ринок*; купля–продажа – *купівля-продаж*.

Завдання 6. Зредагуйте речення та словосполучення. Випишіть зредаговані зразки:

1) із вживання надлишкових слів, 2) із тавтологією.

1. Будівельна фірма (форсувала, пришвидшила) зведення спорткомплексу. 2. У холодну пору року слід (одягати, надягати) шапку. 3. Молода дівчина та юні хлопці здобули перемогу у шаховому турнірі. 4. Швидко ростуть рослини. 5. Політики докладають усіх зусиль для припинення (військового, воєнного) конфлікту на Сході. 6. Взаємно допомагати один одному. 7. Очі синього кольору. 8. Сильна проливна злива. 9. Сміялися веселим сміхом. 10. Українські військовики здійснили багато (геройських, героїчних) подвигів. 11. Вони вперше познайомилися на Новий рік. 12. Добре (блюдо, смачна страва). 13. Прилад виявляє (пороки, дефекти) у готових виробках. 14. Нас поєднала (сильна, міцна) дружба. 15. На святі у всіх був святковий настрій. 16. Співробітники добре зробили роботу. 17. (Отримати, здобути) перемогу у спорті. 18. Відігравати (значення, роль) у розвитку економіки. 19. (Великі, високі) ціни. 20. Актриса уперше дебютувала в кіно. 21. (Завдяки водопіллю, через, унаслідок) водопілля загинули посіви. 22. У січні місяці. 23. Колона пройшла (попри, повз) червоний корпус університету. 24. У вас є хвилина часу? 25. Любити ніжною любов'ю. 26. Думки експертів (співпадають, збігаються). 27. Бібліотека книг.

СКЛАДНІ ВИПАДКИ КЕРУВАННЯ

У професійному мовленні певні труднощі становлять сполучення слів з підрядним зв'язком - *керування*. Керування – це один із способів поєднання слів у словосполучення, за якого головне слово вимагає конкретної форми відмінка залежного слова, тобто керує формою іншого слова.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ!

<i>Дієслово</i>	<i>Відмінок</i> <i>(з прийменником)</i>	<i>Залежне слово</i>
Інформувати	+ Р.в.	начальника, керівника
Вживати	+ Р.в.	заходів, ліків
Завдавати, завдати	+ Р.в.	прикростей, шкоди
Зазнавати, зазнати	+ Р.в.	нападу, невдачі
Додержуватися	+ Р.в.	законів, курсу, тиші, порядку
Повідомити	+ Д.в.	начальникові, керівникові
Дякувати, вибачити	+ Д.в.	Вам, мені
Заперечувати	+ Д.в.	команді, йому
Відзначати	+ З.в.	успіхи
Довести	+ З.в.	інформацію
Опанувати	+ З.в.	професію
Оплатувати	+ З.в.	проїзд, послуги, рахунок
Платити	+ за З.в.	за проїзд, послуги, рахунок
Бачити, чути	+ на З.в.	на власні очі, на власні вуха
Хворіти, слабувати	+ на З.в.	на ангіну, на очі
Заперечувати	+ З.в.	участь, факти
Свідчити	+ про З.в.	про факти
Ігнорувати	+ З.в.	пропозицію, погляд
Говорити	+ О.в.	телефоном
Їхати	+ О.в.	тролейбусом
Наголошувати	+ на М.в.	на помилках, головному

Завдання 1. Запишіть правильні варіанти словосполучень.

Завідувач (відділом, відділу), заслуговувати (уваги, на увагу), завдати (шкоду, шкоди), зазнати (втрат, втрату), доводимо (до відома, для відома), дякуємо (Вам, Вас), ігнорувати (думку, думкою), хворіти (ангіною, на ангіну), виступити (у захист, на захист),

запобігати (ушкодження, ушкодженням), властивості (для цієї професії риси, цій професії риси).

Завдання 2. Утворіть словосполучення, додавши необхідні за змістом слова. З трьома словосполученнями складіть речення.

Скористатися (чим?)..., скористатися (з чого?)...; сподіватися (на що?)..., сподіватися (чого?)..., сподіватися (на кого?)...; спокушатися (на що?)..., спокушатися (чим?)...; стосуватися (кого?)..., стосуватися (чого?)....

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. Граматичний зв'язок порушено у словосполученні

- А працювати щосереді
- Б вищий мене
- В зошит з математики
- Г вірний собака
- Д розповідати про іспит

2. Потребує редагування словосполучення

- А дотримати слова
- Б навчити математики
- В оволодіти знання
- Г опанувати мову
- Д знехтувати наказом

3. Потребує редагування словосполучення

- А переказати кошти
- Б милуватися краєвидом
- В знатися на живописі
- Г поступати в університет
- Д алфавітний покажчик

4. Граматичний зв'язок порушено у словосполученні

- А пам'ятник Т. Шевченка
- Б пробачте мені
- В у зв'язку з виданою постановою
- Г зраджувати ідеали
- Д дякувати батькові

СИНОНІМИ ТА ПАРОНІМИ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ

СИНОНІМИ

Синоніміка означає наявність у мові близьких, але не тотожних способів висловлення. Незнання синонімічних можливостей слова часто призводить до помилок. Особливо виникають ускладнення тоді, коли в російській мові на позначення певних понять існує одне слово, а в українській мові – кілька.

Слід запам'ятати значення деяких слів, які найчастіше використовуються у професійному мовленні.

Замісник. Заступник.

Замісник – посадова особа, яка тимчасово виконує чийсь обов'язки, тобто заміщає відсутнього керівника. *Заступник* – це офіційна назва посади.

Суспільний. Громадський.

Суспільний – вживається у словосполученнях: *суспільний лад, суспільна система, справа; суспільне становище, виробництво*. *Громадський* – це *обов'язок, осуд, порядок, діяч; громадська робота, справа, думка* і т.д.

Квиток. Білет.

Квиток – *театральний квиток, залізничний квиток; студентський квиток* тощо. *Білет* – *кредитний, банківський, екзаменаційний*.

Скоро. Швидко.

Слово *скоро* вживається, коли йдеться про час, слово *швидко* – на позначення інтенсивності руху.

Тепер. Зараз. Нині. Сьогодні.

Слова *тепер, нині, сьогодні* виражають теперішній час. *Зараз* - означає момент розмови, тобто цієї миті, цієї хвилини.

Наступний. Подальший.

Слово *наступний* вживається лише з конкретним поняттям: *наступна зупинка, наступний тиждень*. На означення абстрактного поняття - слово *подальший*: *подальше життя, подальша доля*.

Запитання. Питання.

Розглянемо *це питання*, але поставити *запитання*.

Спиратися. Опирається.

Спиратися на знання, досвід, уміння. *Опирається* – чинити опір.

Положення. Становище. Стан.

Слово *положення* вживається у словосполученнях: *горизонтальне положення, вертикальне положення. Становище* – міжнародне, офіційне; вживається і в значенні: *знайти вихід з певного становища*. Слово *стан* – *стан економіки, фінансів, стан справ, стан хворого*.

ПАРОНІМИ

Пароніми – слова, досить близькі за звуковим складом і звучанням, але різні за значенням. Часто вони мають один корінь, а відрізняються лише суфіксом, префіксом, закінченням.

Незначна різниця у вимові паронімів спричиняє труднощі у їх засвоєнні, призводить до помилок, зокрема, до неправильної заміни одного слова іншим. Тому треба особливо уважно стежити за вживанням малознайомих слів і звертатися до відповідних словників.

У професійному мовленні найчастіше зустрічаємо такі пароніми.

Дилема – проблема.

Дилема – слово означає необхідність вибору між двома можливостями, звичайно, небажаними або важко здійсненними: *Війна і мир – ця дилема загострилася в наш час, на початку XXI ст.*

Проблема – це теоретичне або практичне питання, що потребує розв'язання. *Проблемами* називають складні питання у галузі міжнародних відносин, економіки, науки: *корінні проблеми сучасної епохи; розв'язувати складні проблеми економічного розвитку країн.*

Тактовний - тактичний

Тактовний - той, що володіє почуттям міри, такту: *тактовна людина.*

Тактичний утворений від іменника *тактика* у значенні «сукупність прийомів, методів, що використовуються у політиці, спорті, на війні для досягнення мети»: *тактичні міркування, тактичні прийоми.*

Виборний - виборчий.

Слово *виборний* вживається, коли йдеться про виборну посаду. *Виборчий* - усталилось у таких словосполученнях: *виборча кампанія, виборче право, виборчий бюлетень* та ін.

Виключно-винятково.

Виключно, тобто *лише, тільки (виключно для співробітників комерційних банків)*. *Винятково* вживається у значенні *дуже, особливо, надзвичайно (товарна біржа має винятково важливе значення)*.

Особистий - особовий.

Особистий вживається тоді, коли стосується окремої людини (особистий підпис, особисте життя). *Особовий* – у словосполученнях: особиста справа; особовий склад військових з'єднань, навчальних закладів тощо.

Покажчик – показник.

Покажчик – напис, стрілка, довідник. *Уздовж дороги можна побачити різні покажчики.*

Показник – це наочне вираження (у цифрах, графічно), наприклад: економічний показник, показник можливостей.

Дипломат – дипломант – дипломник.

Дипломат – посадова особа, яка займається дипломатичною діяльністю.

Дипломант – переможець конкурсу скрипалів чи співаків. *Дипломник* – автор дипломної роботи, підготовленої у ВНЗ.

Завдання 1. З поданих синонімів виберіть ті, які можна використати у професійному мовленні. Усно складіть з ними речення.

Ввіз, імпорт; вручати, давати; завершувати, закінчувати; доказувати, доводити; засуджувати, звинувачувати; збавляти, зменшувати; спільний, колективний; розлучення, розлука.

ПОМІРКУЙ! У чому відмінність слів, поданих парами.

Корисливий, корисний; криз, криза; кулінарний, кулінарський; листопадовий, листопадний; лікувати, лічити; любий, улюблений; місто, місце; мова, мовлення; мотив, мотивація; нагода, пригода.

Завдання 2. Випишіть із тексту економічні терміни та синонімічні вирази до них. Яку функцію у мовленні виконують такі вирази? Підберіть до економічного терміна, що немає синонімічного відповідника у цьому тексті, свій синонім або синонімічний вираз.

Словесна косметика

- Ми живемо головним чином за рахунок державних замовлень, - сказав мені Альфонс Цукор, глава однієї великої фірми. – Наша спеціальність – словесна косметика. Ніхто не обходиться без наших послуг. Адже так часто доводиться підносити населенню доволі гіркі пілюлі. Але гіркота не так відчутна, якщо пілюлі трохи підсолодити. Цим ми займаємося. Тут потрібні фантазія, добрий смак, творча жилка...

- Все залежить від економічної кон'юнктури. Якщо вона викликає занепокоєння, як зараз, наша фірма процвітає. Ні, я ніколи не говорю про «підвищення» цін, у нас прийнято вживати термін «прирівнювання» цін до рівня заробітної плати.
- О, вибачте, а як же ви справляєтеся з інфляцією?
- Це не важко. Ми боремося з нею нашими способами. Скажімо, фрази «зниження купівельної спроможності» або «надлишок паперових грошей в обігу» означає те ж саме, що й «інфляція», але викликають не таке хворобливе сприйняття.
- А як подолати безробіття?
- «Неповна зайнятість». Ми хотіли удосконалити цей винахід, але довелось переключитись на термінове замовлення: «податки». Уряд, звичайно, бажав би взагалі звільнитися від цього неприємного слова...
- Дозвольте ще одне запитання: ваша фірма коли-небудь переживала кризи?
- І як тільки у вас язик повернувся? Краще ж сказали б «спади», якщо не знайшли оптимальнішого варіанта: «поступове зниження ділової активності в заздалегідь визначені строки». Такі слова просто в роті розтають, як льодяник.

(В. Еберт «Словесна косметика»)

Завдання 3. Перекладіть словосполучення українською мовою.

Не имею ни малейшего представления; человек, лишенный воображения; ответственное лицо; он – личность; ставлю Вас в известность.

Перш ніж виконувати завдання, запам'ятайте різницю між іменинниками **уява – уявлення; особа – особистість.**

Уява. Здатність уявити, фантазувати: *багата, буйна, творча, дитяча уява.* Відповідає рос. *воображение.* **Уявлення.** Знання, розуміння чогось. Вживається із словами: *загальне, застаріле, неточне, чітке; спрямувати уявлення.* Відповідає рос. *представление.*

Особа. Окрема людина: *особа невіддільна від суспільства; службова особа.*

Особистість. Індивідуальність: *не кожна особа може перетворитися в особистість.*

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. Із поданих у дужках синонімів кожен із варіантів можливий у реченні
 - А (Ретельні, проникливі) дослідження археологів підтверджують слова Геродота.
 - Б Червоні жоржини (сильніше, потужніше) мерехтять росами.
 - В Старі дуби (оточували, облягали) галявину.
 - Г Представники різних поколінь не завжди (здатні, здібні) порозумітися.
 - Д Ми стояли, зачаровані {дивною, прекрасною} музикою весняних лугів.
2. Із поданих у дужках слів кожен із варіантів можливий у реченні
 - А Рекламу розмістили в найбільш (*людних, людяних*) місцях міста.

- Б Зрілість людська виростає з боротьби. Часто з боротьби зі своїми сумнівами (*ваганнями, коливаннями*).
- В Тато мій - рішуча людина, хоч і мрійник. Ці якості в людині не поєднуються, але тато, мабуть, (*виняток, виключення*)
- Г На фото: П. Тичина - у центрі, М. Вінграновський (*зліва, ліворуч*), В.Шевчук (*справа*), Д (Славетна, легендарна)співачка Соломія Крушельницька мала унікальний голос.

3. НЕ МОЖНА замінити поданим у дужках варіантом виділене слово в реченні

- А Архітектор *наголосив* (підкреслив), що проект слід виконати вчасно.
- Б За мить машина *зникла* (щезла) з очей.
- В Технічний персонал *змарнував* (згаяв) багато часу на підготовчі роботи.
- Г У нашій родині панують теплі, дружні *стосунки* (взаємини).
- Д Щоб *здобути* (отримати) вищу освіту, потрібно наполегливо працювати.

4. НЕ МОЖНА замінити поданим у дужках варіантом виділене слово в реченні

- А Діти *безтурботно* (безпечно) гралися на проїжджій частині вулиці.
- Б Усяке друковане слово мало своє місце на полицках цієї *бібліотеки* (книгозбірні).
- В Максимові Рильському була *властива* (притаманна) любов до людей і природи.
- Г Колись тут було *русло* (річище) Ташані, потім воно пересохло, поросло травою.
- Д Я люблю *тільки* (лише) таку гру, де я певна, що виграю.

5. НЕ МОЖНА замінити поданим у дужках варіантом виділене слово в реченні

- А У сім'ї панували теплі, дружні *взаємини* (стосунки).
- Б Активно розвивається співробітництво між двома країнами в науковій і культурній *галузях* (царинах).
- В У 1939 році виникла реальна *воєнна* (військова) загроза мирному життю країн Європи
- Г Ми не хотіли брати участь у цих *темних* (підозрілих) справах.
- Д Усім працівникам *належить* (треба) пройти інструктаж з техніки безпеки.

6. Виділене слово вжито в невластивому йому значенні в реченні

- А Україна *проголосила* незалежність у серпні 1991 року.
- Б Цю інформацію *розголошувати* заборонено.
- В Доповідач *виголосив* палку промову.
- Г Найактивнішим учасникам концерту *оголошено* подяку.
- Д Голова зборів *проголосив* порядок денний.

7. Виділене слово вжито у невластивому для нього значенні в реченні

- А *Тактичні* заняття допомагають військовим удосконалити професійну підготовку.
- Б Керівництво армії розробляє нові *тактичні* прийоми оборони.
- В Наш командир - дуже *тактична* людина.
- Г Генерал пояснив свої *тактичні* міркування.
- Д Успіх бою забезпечили правильні *тактичні* розрахунки.

8. Виділене слово вжито в невластивому йому значенні в реченні

- А Два примірники словника *присутні* в кабінеті.
- Б Вантажне відділення *розташоване* на першому поверсі.
- В Ялту *вважають* одним із найпопулярніших курортів.
- Г Директор банку *перебуває* за кордоном.
- Д У санаторії *є* кілька басейнів.

ПОЗНАЧЕННЯ ЧАСУ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Питання позначення часу в українській мові є одним з найскладніших, оскільки власне українським позначенням довгий час не послуговувались.

Для того, щоб дізнатися час, треба запитати так: **Котра година? О котрій годині зустрінємось?** Відповідати на це запитання теж треба правильно. Українською мовою **годину** завжди вказуємо порядковим числівником, тобто таким, який відповідає на питання **котра? Друга година, десята година.** А хвилини вказуємо кількісним числівником (відповідає на питання **скільки?**) **Десять хвилин, двадцять хвилин.**

Щоб позначити точний час доби, використовується порядковий числівник з прийменником **о (об).** **Прийти о десятій годині. Збори почнуться об одинадцятій годині.**

Щоб визначити час за частинами години, українська мова теж має свої власні варіанти. Поки хвилинна стрілка годинника рухається вниз від цифри 12 до цифри 6 (тобто в межах першої півгодини), час позначається так: (рос.) *пять минут восьмого – п'ять хвилин на восьму* або *п'ять хвилин по сьомій*; (рос.) *двадцать три минуты одиннадцатого – 23 хвилини на одинадцятую* або *23 хвилини по десятій*. Коли хвилинна стрілка годинника перейшла півгодинну позначку і зайшла за цифру 6, то хвилини позначаються так: (рос.) *без десяти семь – за десять сьома* та *десять до сьомої*. Це скорочені вислови від «за десять хвилин (буде) сьома година», або «десять хвилин (залишилося) до сьомої години».

Схематично це можна зобразити так:

Отже, особливу увагу варто звернути на те, які прийменники можна вживати в словосполученнях на позначення часу. Прочитайте й запам'ятайте приклади:

10.00 - *Десята година*;

10.10 - *Десята година десять хвилин, десять хвилин по десятій, десять хвилин на одинадцятую*;

10.15 - Десята година п'ятнадцять хвилин, п'ятнадцять хвилин **по** десятій, **чверть по** десятій, п'ятнадцять хвилин **на** одинадцяту, **чверть на** одинадцяту;

10.30 - Десята година тридцять хвилин, **пів на** одинадцяту;

10.40 - Десята година сорок хвилин, **за** двадцять одинадцята, двадцять хвилин **до** одинадцятої.

10.45 - Десята година сорок п'ять хвилин; **за** п'ятнадцять хвилин одинадцята, **за чверть** одинадцята, п'ятнадцять хвилин **до** одинадцятої, **чверть до** одинадцятої.

ЗВЕРНИ УВАГУ, як казати **НЕ МОЖНА:** ~~пів десятої, десять двадцять п'ять; без двадцяти десять; без десяти десята, п'ять хвилин десятої; в десятій годині; десять тридцять~~

ПОМІРКУЙ, як дати письмову відповідь на запитання *Котра година?*

9.30; 11.15; 12.00; 10.45; 13.20; 15.50; 8.35.

Завдання 1. Перекладіть українською мовою, замінивши числа словами.

На дорогу к академии большинство студентов и преподавателей тратит, как правило, полтора часа. Первая пара заканчивается в 9.50. Вторая – в 11.20. Третья пара начинается в 11.40, а заканчивается в 13.00. Дополнительное занятие по украинскому языку назначено на 13.45. Зачет начался в половине десятого и закончился без десяти минут двенадцать. Экзамен длился на протяжении двух часов. Домой я приезжаю к пяти часам.

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. Граматичну норму на позначення часу порушено у словосполученні

- А рівно о першій
- Б десять хвилин ПО шостій
- В пів на десяту
- Г сім годин двадцять хвилин
- Д за двадцять п'ята

2. Граматичну норму на позначення часу порушено у словосполученні

- А десять хвилин на третю
- Б три години сім хвилин
- В пів на дванадцяту
- Г чверть до одинадцятої
- Д двадцять по другій

3. Граматичну норму на позначення часу порушено у словосполученні

- А третя година вісім хвилин
- Б рівно шістнадцять
- В чверть по десятій
- Г за двадцять третя

Д десять по четвертій

4. Граматично правильна відповідь на запитання *Котра година?* у варіанті

- А рівно дванадцять
- Б десять хвилин шостої
- В без двадцяти десять
- Г три години десять хвилин
- Д двадцять хвилин по шостій

5. Граматично правильна відповідь на запитання *Котра година?* у варіанті

- А чотири години десять хвилин
- Б сім хвилин восьмої
- В шістнадцять двадцять
- Г четверта година п'ять хвилин
- Д п'ятнадцять хвилин після чотирьох

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЙМЕННИКІВ У ПРОФЕСІЙНОМУ МОВЛЕННІ

У професійному мовленні можливі труднощі при використанні різних груп прийменників. Треба розрізняти *прості прийменники* (без, близько, до, за), *складні* (понад, заради, із-за) і *складені* (згідно з, під час, у зв'язку з, на чолі, незважаючи на, одночасно з).

Прийменниками є слова *крім, біля, замість, поруч, серед, близько, коло, край*.
(*близько дороги, коло річки, навколо споруди, край поля, поблизу школи, крім нафти*)

Прийменники, що виражають відношення мети

Для досягнення мети	З метою використання
В ім'я перемоги	Ради справедливості
Заради щастя	Задля досягнення позитивних результатів

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ! Прийменники, що виражають причинові відношення

Завдяки – вказівка на причину, яка сприяє здійсненню чогось (позитивна причина).

Через - вказівка на причину, яка заважає здійсненню чогось (негативна причина).

Прийменники, що виражають часові відношення

Паралельно вживаються конструкції

на ту пору
за всіх часів
за давніх часів
під час зборів
протягом години

у ту пору
у всі часи (в усі часи)
у давні часи
за час зборів
упродовж години
за 10 хвилин

через 10 хвилин

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЙМЕННИКА ПО

Прийменник <i>по</i> в українській мові поєднується:	
з іменниками	<i>по можливості, по суті</i>
з числівниками	<i>по троє, один по одному, по-друге</i>
зі значенням місця чи напрямку, де відбувається дія	<i>трансляція по телебаченню</i>
зі значенням певних стосунків, взаємин	<i>товариш по партії, сестра по батькові</i>
зі значенням місця поширення дії	<i>розпорядження по Академії,</i>
зі значенням розподільності	<i>усі слухачі отримали по проекту рішення, жінкам подарували по букету пролісків</i>
у деяких словосполученнях (без зміни значення) паралельно з іншими прийменниками або без них	<i>пересуватися по пустелі – пересуватися пустелею</i>
вказуючи на предмет, місце, простір, що є межею поширення певної дії або ознаки	<i>резервуари були повні по краї – резервуари були повні до країв</i>
з прикметниками	<i>по зеленій поверхні, по дрібному насінню</i>
з числівниками	<i>отримали по 10 балів</i>
із займенниками	<i>по їх закладу</i>

Завдання 1. Перепишіть речення, використавши один із прийменників, потрібний для вираження відношень між дієсловом та іменником.

1. (Через, у зв'язку з, з причин) великими сніговими опадами рух у горах припинився. 2. (З метою, для, у зв'язку з) посилення спортивної роботи необхідно провести медичний огляд студентів та скласти списки груп. 3. Збори відбудуться (за, на протязі, протягом, упродовж) двох годин. 4. (Внаслідок, у зв'язку з, у силу) перегрівання на сонці може з'явитись слабкість. 5. (Щодо, з приводу, з) розглянутого на зборах питання хочу висловити міркування.

Завдання 2. Виправте помилки у словосполученнях.

Працювати по сумісництву, по багатьом причинам, перевірка по групам, по результатам підсумків, по закінченні першого курсу, по вині керівництва, юрист по освіті, відпустка по хворобі, по новому методу, по питанню розподілу, заходи по боротьбі із корупцією, по дорученню замовника, по індивідуальному плану.

Завдання 3. Зробіть переклад українською мовою. Порівняйте прийменникове керування в обох мовах.

Не явился из-за болезни; пропустил по уважительной причине; подъем продолжался в течение трех часов; насчет отпуска поговорим позже; поехать в командировку согласно приказу; действуйте в соответствии с правилами внутреннего распорядка.

ПЕРЕВІР СЕБЕ!

1. Граматично правильно утворено словосполучення

- А програміст по професії
- Б відправити по пошті
- В виплатити по сто гривень
- Г дбайливий по відношенню до майна
- Д подорожувати по європейським країнам

2. Правильно побудовано всі словосполучення в рядку

- А по власному бажанню, залежно від обставин, гаяти час
- Б іншим разом, по службових справах, дякувати матері
- В здобути освіти, дякувати Оксану, лекції з математики
- Г готель для туристів, на минулому тижні, відчиняти двері
- Д автобус на замовлення, повідомити телефоном, упродовж місяця

3. Правильно побудовано всі словосполучення в рядку

- А погодитися при умовах
- Б виконати за бажанням
- В чекати біля двох годин
- Г еколог по спеціальності
- Д спізнитись із-за негоди

4. Неправильно вжито прийменник у рядку

- А економіст за фахом
- Б за взаємною згодою
- В іти за морозивом
- Г писати за зразком
- Д твір за картиною

5. Неправильно вжито прийменник у рядку

- А заходьмо по двоє
- Б наказ по академії
- В розпис по дереву
- Г сходіть по молоко
- Д надішліть по адресу

Завдання 4. Запам'ятайте переклад усталених прийменникових конструкцій. Складіть письмово з ними речення.

В адрес	- на адресу
Ввести в состав	- до складу
В защиту	- на захист
В двух шагах	- за два кроки
Войти в комнату	- зайти до кімнати
Не глядя на...	- не дивлячись на...
Несмотря на...	- незважаючи на
Не по силам	- не під силу
По заказу	- на замовлення
По закону	- згідно з законом
По моим сведениям	- за моїми відомостями
По поручению, по приказу	- за дорученням, за наказом
По просьбе	- на прохання
По собственной воле	- з власної волі
По собственному желанию	- за власним бажанням
Послать по почте	- надіслати поштою
Поставить в пример	- поставити за приклад
Поступать в университет	- вступати до університету

ДОДАТКИ

Додаток 1. ПЕРЕКЛАД ПРИЙМЕННИКА ПО УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Прийменник *по* з російської мови перекладається українською прийменниковими і безприйменниковими конструкціями

<i>по</i>	<i>за</i>
по формуле	за формулою
по данным анализа	за даними аналізу
сравнение по показателям	порівняння за показниками
плыть по течению	пливти за течією
по правилам	за правилами
по схеме	за схемою
по указанию	за вказівкою
по адресу (проживать)	за адресою (мешкати)
по призванию	за покликанням
<i>по</i>	<i>з</i>
исследование	дослідження з
по украинскому языку	з української мови
знать по опыту	знати з досвіду
по этой причине	з цієї причини
по инициативе	з ініціативи
заместитель по...	заступник з...
<i>по</i>	<i>на</i>
по виду	на вигляд
по заказу	на замовлення
по мнению	на думку (погляд)
по убеждению	на переконання
по требованию	на вимогу
по адресу (прислать)	на адресу (надіслати)
по просьбе	на прохання
по своему усмотрению	на свій розсуд
<i>по</i>	<i>у(в)</i>
по всем направлениям	у всіх напрямках
по определенным периодам	у певні періоди
по выходным дням	у вихідні дні
прийти по делу	прийти у справі
по праздникам	у (на) свята
<i>по</i>	<i>через</i>
по недоразумению	через непорозуміння
по ошибке	через помилку, помилково
по болезни	через недугу, через хворобу
<i>по</i>	<i>для (значення мети)</i>
агент по получению	агент для одержання
комиссия по составлению акта	комісія для складання акта
курсы по изучению языка	курси для вивчення мови
ателье по обслуживанию	ательє для обслуговування

<p style="text-align: center;">по</p> <p>по окончании академии по прибытии по получении</p> <p style="text-align: center;">по</p> <p>не по силе</p> <p style="text-align: center;">по</p> <p>мероприятия по улучшению</p> <p style="text-align: center;">по</p> <p>по целым дням отличный по качеству по своей величине</p> <p>по своей силе по почте младший по званию</p>	<p style="text-align: center;">після (значення часу)</p> <p>після закінчення академії після прибуття після отримання</p> <p style="text-align: center;">під</p> <p>не під силу</p> <p style="text-align: center;">щодо (до, для)</p> <p>заходи щодо (до, для) поліпшення</p> <p style="text-align: center;">безприйменникова конструкція</p> <p>цілими днями відмінної якості своїм розміром (за своїм розміром) своєю силою поштою молодший званням (молодший за званням)</p>
---	--

Додаток 2.

ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ ПЕРЕКЛАД

ОТКРЫВАТЬ	
Открывать фестиваль	Відкривати фестиваль
Открывать вход	Відкривати вхід
Открывать дверь, окно	Відчиняти двері, вікно
Открывать книгу	Розгортати книгу
Открывать глаза	Розплющувати очі
ОТНОСИТЬСЯ	
Относится дружески	Ставитися по –дружньому
Относится к большинству	Належати до більшості
Относится с похвалой	Похвально відгукуватися
Относится ко мне	Стосується мене
СПОСОБНЫЙ	
Способный на подвиг	Здатний на подвиг
Быть на все пособным	Бути до всього здатним
Способный студент	Здібний студент
ПРИНИМАТЬ	
Принимать мер	Вживати заходів
Принимать участие	Брати участь

Додаток 3.

ЗВЕРНИ УВАГУ НА ПЕРЕКЛАД СТАЛИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ

Одобрить решение – схвалити рішення

Приобрести по дешевке – придбати за безцінь

Потерять напрасно время – змарнувати час

Разгар спора- розпал суперечки

На ваше усмотрение – на ваш розсуд

Заплатить по счету – сплатити рахунок

Цены нет (*кому, чому*) – ціни не можна скласти (*кому, чому*)

Мысли совпадают – думки збігаються

Додаток 4.

ПОСЛУГОВУЙСЯ ПРАВИЛЬНИМИ СЛОВАМИ І СЛОВОСПОЛУЧЕННЯМИ У МОВЛЕННІ

Помилкові слова та словосполучення

Як правильно говорити і писати

Багаточисельний, багаточисленний

численний

безкорисний труд

безкорислива праця

безкоштовний проїзд

безплатний проїзд

безмежні дебати

нескінченні дебати

безнаказанність

безкарність

більший (менший) нього

більший (менший) за нього
(ніж він, від нього)

біля мільйона гривень

близько (коло) мільйона
гривень

благодійно впливати

сприятливо впливають

буду через пару хвилин

буду через кілька хвилин

взятка

хабар

виборне право

виборче право

вибраний депутат

обраний депутат

виключення

виняток

виключно гарний настрій

винятково гарний настрій

вимагає доопрацювання закон

потребує доопрацювання
закон

вимушена міра

вимушений захід

винести подяку

оголосити подяку

висвітити питання

висвітлити питання

відволікати увагу
відкрита людина
відносини між людьми
відрізняти закон
відсутність часу
відтік кадрів
відчислення у бюджет
відчуття обов'язку
вірогідний результат
взяти на замітку
включати лампу
внаслідок перемоги
гарний законопроект
говорить про те
громадський обов'язок
громадянський порядок
давати пропозиції
дати слово
день відчинених дверей
діставати поширення
довго зупинятися не буду
добавляти час
добре виглядає
добре відноситися до роботи
довгий час
дорогоцінний час
доходити спільної мови
другим разом
другими словами
завдяки запізненню одержав зауваження
завчасне питання
загубив сили
за виключенням
заключення
заключати угоду
закрутилася голова
залізна дорога
засідання продовжувалося кілька годин
затіяти спір
затягувати роботу

відвертати увагу
відверта людина
стосунки між людьми
розрізняти закон
брак часу
відплив кадрів
відрахування у бюджет
почуття (чуття) обов'язку
імовірний результат
взяти до уваги
вмикати лампу
у результаті перемоги
прийнятний, вдалий
законопроект
свідчить про те
громадянський обов'язок
громадський порядок
вносити пропозиції
надати слово
день відкритих дверей
набувати поширення
докладно спинятися не буду
додавати час
має добрий вигляд
добре ставитися до роботи
тривалий час
цінний час
знайти спільну мову
іншим разом
іншими словами
через запізнення одержав
зауваження
передчасне питання
втратив силу, знесилитися
за винятком
висновок
укладати угоду
запаморочилася голова
залізниця
засідання тривало кілька
годин
зчинити суперечку
зволікати з роботою

заставляти
збереження грошей
збільшення цін
знаходитися на обліку
з усіх сторін
зустрічаються помилки
зустрічати розуміння
іде до обличчя
із-за чого сталося
кинулось в око
кордони округів
крилатий вираз
крупномасштабний
малочисельні народи
матеріальна зацікавленість
минулорічний
між тим
на основі законів
наносити збитки
настоювати
наші взаємовідносини
не дивлячись на те, що...
неправомочність
неякісно
нічого не поробиш
об'єм робіт
ось цей, ось так, ось там, ось тут
переверніть сторінку
переписуватися з ким
підбір кадрів
підводити підсумки
піднімати зарплату
піднімати питання
поговорити по душах
погрозити пальцем
поділ функцій між...
поділяти позицію
показним є приклад
покращити роботу
по мірі того, як
постраждати від знецінення

примушувати
заощадження грошей
підвищення цін
перебувати на обліку
з усіх боків
трапляються помилки
порозумітися, дійти до згоди
пасує до обличчя, личить
через що (внаслідок чого)
сталося
впало в око
межі округів
крилатий вислів
великомасштабний
нечисленні народи
матеріальна заінтересованість
краще: торішній
тим часом
на підставі законів
здавати збитків
наполягати
наші взаємини (стосунки)
незважаючи на те, що...
неправомірність
недоброякісно
нічого не вдієш
обсяг робіт
оцей, отак, отам, отут
перегорніть сторінку
листуватися з ким
добір кадрів
підбивати підсумки
підвищувати зарплату
порушувати питання
поговорити щиро (відверто)
насваритись пальцем
розподіл функцій між...
займати позицію
взірцевим або красномовним є
приклад
поліпшити роботу
у міру того, як
потерпіти від знецінення

поступають податки
пресловутий
приведіть приклад
прийняти до відома
прийняти участь у чому
прийшли всі без виключення
прийшло в голову
провадити курс реформ
розробити міроприємство
розтамувати товар
саме по собі
свідомством цього є
так прийнято
так як
творче лице
тим не менше
тормозити
трапилася сварка
у заключення сказав
узгоджувальна комісія
умісно сказати
у нас є можливість
у протилежному випадку
утруднювати питання
це говорить про недосконалу організацію роботи
ціленаправлено
чинне місце
чисто правильне рішення
являється, являються
якісний товар

надходять податки
сумнозвісний
наведіть приклад
взяти до відома
взяти участь у чому
прийшли всі без винятку
спало на думку
проводити курс реформ
розробити заходи
розмитнювати товар
саме собою
свідченням цього є
так заведено
оскільки, бо
творча особистість
а втім, проте, однак
гальмувати
сталася сварка
на закінчення (у підсумку, у
кінці) сказав
погоджувальна комісія
доречно сказати
ми маємо можливість
у протилежному разі
ускладнювати питання
це свідчить про недосконалу
організацію роботи
цілеспрямовано
належне місце
суто правильне рішення
є
доброякісний товар

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Культура фахового мовлення : Навчальний посібник / За ред. Н. Д. Бабич. - Чернівці: Книги-XXI, 2005.
2. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спрямуванням Навчальний посібник. - К: Каравела, 2008.
3. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Культура фахової мови : Навчальний посібник. - К.: ВЦ «Академія», 2007.
4. Панько Т.І. Українське термінознавство. – Львів: Світ, 1994.
5. Семенох О.М. Культура наукової української мови: Навчальний посібник. – К.: «Академвидав» 2010.
6. Український правопис / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні; Інститут української мови. - К., 2003.
7. Шевчук С.В. Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням: Підручник. – Київ.: Алерта, 2010.

Допоміжна

1. Антоненко-Давидович Б. Д. Як ми говоримо. - К: Укр. книгарня, 1997.
2. Дяков А. С., Кияк Т. Р, Куделько З. Б. Основи термінотворення. - К.: Видавничий дім «КМ Академія», 2000.
3. Мацько Л. І., Кравець Л. В. Стилїстика ділового мовлення та редагування ділових документів : Навч. посібник для дистанц. навчання.- К.: Ун-т «Україна», 2004.
4. Сербенська О. Культура усного мовлення: Практикум: Навч. посібник.- К.: Центр навчальної літератури, 2004.
5. Струганець Л.В. Теоретичні основи культури мови: Навчальний посібник.- Тернопіль, 1997.
6. Сурмін Ю. П. Наукові тексти: специфіка, підготовка та презентація: Навч.- метод. посіб.- К.: ВАДУ, 2008.
7. Шевчук С. В., Лобода Т. М, Українська мова на щодень, на щомить (для державних службовців): Навч. посібник.- К.: Атіка, 2004.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Головащук С.І. Словник-довідник з українського літературного слововживання. –К.: Наук, думка, 2004. – 448 с.
2. Зубков М.С. «Сучасна українська ділова мова». – Харків: «Тогрін», 2005. – 326 с.
3. Коваль А.П. «Ділове спілкування: навчальний посібник». – К.: «Либідь», 1992. – 248 с.
4. Максименко В.Ф. «Сучасна ділова українська мова». – Х.: «ТОРСІНГ ПЛЮС», 2006. – 219 с.
5. Плотницька І.М. «Ділова українська мова. Навчальний посібник. 3-тє видання». – К.: «Центр навч. літератури», 2008. – 215 с.